

Bijlage A.

Evaluatie maaibeheer 2020.

Instellen gewijzigd maaibeheer in 2020 en toetsing.

Op 31 maart is de annotatie: Omvorming Maaibeheer (nr. 2020/199046) vastgesteld.

Daarin is voor een flink aantal gazons een meer ecologisch maaibeheer ingesteld. Het gaat om ca. 10% van het areaal gazons. Dat ging om een toename van beheer op ecologische grondslag van 6% van het totale beheerde areaal. Aangezien het een flinke verandering was op de gevestigde beeld- en gebruikskwaliteit, is het eerste jaar ingezet als proefjaar. Er is aan wijkraden, voorafgaand aan de verandering in het maaibeheer een schrijven uitgegaan, waarin deze uitgenodigd zijn opmerkingen terug te leggen over het ingestelde beheer, en dat ook via hun wijkmedia kenbaar te maken naar hun wijkbewoners. Daarbij is ook gewezen op de informatie die op de site www.natuurinjstad.nl en de FAQ op te halen is. Wijkraden en bewoners is gevraagd voor 15 september te reageren op de waargenomen en ervaren veranderingen in het maaibeheer.

Hoe denkt de Haarlemmer over het groen en biodiversiteit?

Om te weten hoe de bewoners denken over 'meer natuur in de stad' is ook van 4 tot 21 juni een digipanel onderzoek uitgevoerd om te peilen onder de Haarlemmers, hoe aangekeken werd tegen het groen in de eigen buurt, het belang van vergroten van biodiversiteit en belang van natuur. Daaruit kwam naar voren (bijlage 1):

Haarlemmers zijn redelijk tevreden over het groen in woonomgeving en in de buurt. Inwoners willen vooral meer bloemen in het openbaar groen in de buurt. Inwoners uit Haarlem vinden vooral dat er te weinig perkjes (met in de zomer bloemen), bloembakken en bloemrijk gras in de parken in Haarlem zijn. Over bermgras, struiken, gazons en bomen zijn de meeste Haarlemmers het eens dat het huidige aanbod goed is, zoals het is.

Biodiversiteit is belangrijk, maar veel inwoners weten niet wat gemeente daarin doet. Zes op de tien Haarlemmers zijn niet op de hoogte van het feit dat de gemeente actief bezig is om voor voldoende biodiversiteit te zorgen. Daar tegenover staat dat bijna alle Haarlemmers biodiversiteit in en rond de stad Haarlem belangrijk vinden. Er is dan ook ruime steun voor het stimuleren van verschillende soorten planten en dieren (ten koste van de verzorgdheid van ander openbaar groen) en het omvormen van een aantal gazons in de stad naar bloemrijke omgevingen met hoog gras.

Groenemug is de meest bekende organisatie die zich inzet op het gebied van natuur. Zes op de tien Haarlemmers zijn bekend met Groenemug. De overige organisaties die zich inzetten op het gebied van natuur hebben een lagere bekendheid bij inwoners. Haarlemmers die bekend zijn met organisaties op het gebied van natuur, zijn over het algemeen weinig actief betrokken bij dit soort organisaties.

Als het gaat om weten wat er speelt in de stad rondom natuur, willen zes op de tien Haarlemmers goed geïnformeerd worden. In lijn met deze wens om goed geïnformeerd te worden, staan ook bijna alle Haarlemmers open voor een digitaal platform met informatie over natuur en groen en zouden zij dit raadplegen. Een meerderheid van de Haarlemmers vindt, ondanks dat ze een dergelijk platform wel zouden raadplegen, niet dat ze nu informatie missen over natuur in de stad.

Een kwart van de Haarlemmers heeft interesse in werk als vrijwilliger in natuurgebieden.

De binnen gekomen schriftelijke reacties op het maaibeheer zijn gebundeld in bijlage 2. Het betreft betrekkelijk weinig reacties. Daarnaast heeft Spaarnelanden wel veel mondelinge reacties binnen gekregen via de maaiploegen die in deze bijlage zijn opgenomen. In het algemeen komen de reacties redelijk overeen met het beeld uit het digipanelonderzoek. Een klein deel houdt liever vast aan het vertrouwde beeld en/of ervaart het lange gras als lastig bij het uitlaten van hun huisdier en/of het op- en afstappen van hun pleziervaartuig. Alle reacties zijn beantwoord; soms is een inhoudelijke reactie uitgesteld tot dit moment, dat alle reacties zijn besproken met het platform Groen, de beheerder Spaarnelanden en eigen organisatie en gewogen. Alle schriftelijke insprekers ontvangen de eindantwoorden, zoals vermeld in de laatste kolom van de spreadsheet. De wijzigingen zullen na besluitvorming worden verwerkt en via www.natuurinjestad.nl kenbaar en zichtbaar worden gemaakt.

Het merendeel is enthousiast en zou zelfs liever meer bloemrijk gras in de woonomgeving zien.

Voorlopig oordeel over het gevoerde maaibeheer.

Afspraken.

Spaarnelanden is de afspraken die vooraf zijn gemaakt over de omvorming van het maaibeheer nagekomen. Op een enkel geval na is alles conform afspraken uitgevoerd en is meteen gecorrigeerd, bij een enkele afwijking. Er is inmiddels een goede terreinkennis en kennis van voorkomen van kwetsbare soorten planten, die gedeeld wordt, zodat dit jaar bij mijn weten geen kwetsbare vegetaties zijn afgemaaid.

Klachten.

Er is een beperkt aantal klachten rechtstreeks naar de stadsecoloog terug gerapporteerd; deels is via de maaiploeg en/of teamleiding terug gerapporteerd. In een enkel geval is gemaaid in afwijking van afspraken (opdracht aan derde partij), en zijn onduidelijkheden die hieraan ten grondslag lagen meteen opgepakt. Een aantal klachten is onterecht geuit richting SPL, omdat andere beheerders belast met de uitvoering van eigen objecten (zoals de provincie Noord-Holland, Rijnland en Spaarnwoude), verantwoordelijk waren voor het gevoerde beheer. Een klein deel van de klachten heeft betrekking op terreindelen waar in het verleden verkeerde maatregelen zijn getroffen, en waar het maaibeheer nu last van heeft (berm dijk Ringvaart bij Verenigde Polders).

Er zijn nog wel enige uitdagingen zoals de plaatselijke verruiging van de bermen met rietgroei, die om een extra inspanning (vaker maaien) vragen.

Al met al is het klachtenpatroon beperkt, i.r.t. de jaarlijkse opgave.

Realisatie bezuinigingsopgave.

SPL heeft de bezuinigingsopgave gerealiseerd en de impact opgevangen in het jaarronde beheer van de stad. Er zijn extra inspanningen gedaan om een goede start van de omvorming naar bloemrijk lang gras gedaan, zoals lichte grondbewerking om meer openheid in de bodem te brengen en inzaaien met bloemrijke inheemse zadenmengsels.

Perspectief voor de vergroting van biodiversiteit.

Er is betrokkenheid en vakmanschap bij Spaarnelanden.

Het beheer van het gras is goed uitgevoerd. Er is goed gekeken naar maaitijdstip i.r.t. de seizoens- en weerontwikkeling van de bermen en omgevormd gras. Maaivakken, maar zelfs ook binnen de maaivakken die veel en dichte grasgroei lieten zien met weinig ruimte voor bloeiende planten werd vaker gemaaid dan delen die al voedselarmer zijn, ijler gevuld met grassen en vooral grassen van schralere bodems, met meer ruimte voor bloeiende planten. Terreinen die gevoelig waren voor neerslag en gauw drassig waren, werden aangepakt voor de regenperiodes, zodat de bodem niet diep werd ingespoord.

Verder vergroten biodiversiteit.

Het perspectief voor vergroting van biodiversiteit is aanwezig. De bermen en bloemrijke graspercelen vormen linten en vlakken door bijna de hele stad en dragen als zodanig bij aan het ecologisch netwerk in de stad en vormen er soms een essentieel onderdeel van. In de 'Houtskoolschets' ter versterking van de ecologische structuur, zullen deze elementen daarvan ook deel uit maken. Dat betekent dat deze van grote betekenis zijn voor een sterk versteende stad (met groene randen). Immers, als er onvoldoende ruimte is voor volledige ecologische profielen met bomen, heesters, mantelvegetaties, zomen en bloemrijke randen-, kunnen smallere stroken met bloemrijk gras toch voor voldoende continuïteit in het netwerk zorgen. M.a.w. de bermen en weiden met bloemrijk gras vervullen een belangrijke rol in het netwerk.

Vervolgens gaat het nog om de kwaliteit van het netwerk.

Op tal van plaatsen is in de bermen een open structuur met ijle en lage grasbegroeiing ontstaan, die ruimte biedt aan meer kwetsbare bloeiende plantensoorten, die juist belangrijk zijn voor insecten als voedselbron, plaats om voldoende op te warmen, voort te planten, etc. Vooral de wilde bijen maken gebruik van die open structuur en deze lijken het in Haarlem goed te doen. Geen berm is hetzelfde en zelfs binnen een strook is variatie. Juist die variatie is ook belangrijk en zo worden hiaten die in een stedelijk gebied onvermijdelijk zijn, aangevuld.

De bloemrijke grasbermen, linten en vlakken vormen de motor voor het voedselweb. Een hoge ecologische kwaliteit zorgt voor een grote productie van nectar en andere voedselbronnen voor insecten. Het gaat daarbij niet alleen om een goede vertegenwoordiging van soorten maar ook om hoge aantallen. Die zorgen op hun beurt weer voor een hoog voedselaanbod voor amfibieën kleine zoogdieren (spitsmuizen), vogels en die weer voor predatoren.

Monitoren.

Om de toe- c.q. afname in biodiversiteit te volgen wordt aan de hand van aantallen en soorten wilde bijen de verandering gevolgd. Dit is bij uitstek een groep die op dit moment in Europa maar ook in Nederland kwetsbaar is: een flink aantal soorten is al verdwenen; een deel dreigt te verdwijnen en de aantallen zijn laag. Deze groep is zeer aangewezen op bloeiende planten maar soms ook specifieke relaties met plantensoorten. De reproductiesnelheid is laag. Vaak is een gebiedsrelatie sterk (kleine actieradius). Sommige soorten zijn ook aangewezen op ijle vegetaties en open bodemstructuur voor het graven van nesten, andere weer op de aanwezigheid van struiken en dood hout.

Daarnaast is het van belang om de vegetatie ontwikkeling te volgen en worden enkele permanente proefvakken in de tijd gevolgd en gerapporteerd.

Een belangrijk verbeterpunt is de inzet van materieel.

Nu worden de bermen gemaaid met een klepelmaaier en opzuiger die in één gang het geklepelde materiaal opneemt is in een gekoppelde volgwagen verzamelt. Dit leidt hoe dan ook tot verlies van zaden die nog niet zijn afgerijpt en in de natuur kunnen afgevallen na voldoende droging, verlies van trage insecten of stadia van insecten die (nog) niet vliegen, die niet ontkomen aan de apparatuur bij de maaigang. Het is beter om een rusttijd in te bouwen tussen maaien dat de halmen en zaadlijsten niet vernietigt, maar tijd biedt tot afrijping en ook trage insecten veel meer overlevingskansen biedt. Het nadien bijeenbrengen van maaisel met een mechanische hark (acrobat) voert ook beter het maaisel af en beroert de bodem licht, waardoor weer een goed kiembed ontstaat voor nieuw zaad. Voor de doorontwikkeling van Vlindergras en bloemrijke graslanden in parken is de inzet van dergelijk materieel eigenlijk onmisbaar en in het licht van de Gedragscode soortbescherming, eigenlijk een must!.

Wat betekent de inzet ander maai materieel.

Het aanschaffen van ander materieel en een extra procesgang vraagt om een investering, maar geen extra beheer kosten. SPL heeft vervanging van materieel ingepland in 2023. Het naar voren trekken van de investering is mogelijk binnen het vervangingsregime van haar materieel, maar leidt tot het naar voren trekken van een stuk investering en vervroegde afschrijving van bestaande apparatuur, ter grootte van 34.000,-.